

**QORTI CIVILI
PRIM' AWLA**

**ONOR. IMHALLEF
RAYMOND C. PACE**

Seduta tat-28 ta' Ottubru, 2003

Citazzjoni Numru. 116/2002/1

Louise Formosa nee' Grima

vs

Vincent Formosa

Il-Qorti,

I. PRELIMINARI.

Rat ic-citazzjoni attrici a fol. 1 fejn gie premess:-

Illi l-kontendenti Louise Formosa nee' Grima u Vincent Formosa kienu kkontrattaw zwieg bejniethom fit-13 ta' Mejju 1989 Dok. "A".

Illi l-kunsens tal-partijiet ghal dan iz-zwieg kien vizzjat b'difett serju ta' diskrezzjoni ta' gudizzju fuq il-hajja mizzewga, u/jew fuq id-drittijiet u d-dmirijiet essenziali tagħha kif ser ikun ippruvat waqt it-trattazzjoni tal-kawza;

Illi l-kunsens tal-partijiet ghal dan iz-zwieg kien vizzjat peress li kien inkiseb bl-eskluzjoni pozittiva taz-zwieg innifsu, jew ta' xi wiehed jew aktar mill-elementi essenziali tal-hajja mizzewga, jew dritt ghall-att taz-zwieg liema att taz-zwieg fil-fatt qatt ma sar bejn il-partijiet.

Illi ser jirrizulta simulazzjoni tal-kunsens tant li dan kien kompletament ivvizzjat u/jew sar bl-eskluzjoni pozittiva taz-zwieg.

Illi ser jirrizulta li l-konvenut ma riedx li jkun hemm tfal rizultanti mir-relazzjoni taz-zwieg bejn il-partijiet.

U ghalhekk l-imsemmi zwieg huwa null u bla effett ai termini tal-artikoli relevanti taht **l-Att XXXVI tal-1975** li jirregola z-zwigijiet.

Illi l-istess attrici talbet lil din l-Onorabbi Qorti sabiex għar-ragunijiet premessi:-

1. Tiddikjara u tiddeciedi illi z-zwieg ikkuntrattat bejn il-kontendenti Louise Formosa nee' Grima u Vincent Formosa debitament ikkuntrattat fit-13 ta' Mejju 1989 huwa null u bla effett ghall-finijiet u effetti kollha tal-ligi u tagħti dawk il-provvedimenti kollha l-ohra illi jkunu opportuni f'dan ir-rigward.

Bl-ispejjez kontra l-konvenut li huwa ngunt minn issa biex jixhed in subizzjoni.

Rat id-dikjarazzjoni attrici a fol. 3 tal-process;

Rat il-lista ta' xhieda u d-dokumenti esebiti a fol. 4 u 5 tal-process;

Rat il-verbal tas-seduta tas-16 ta' Mejju 2002 fejn ingħata digriet affidavit tal-partijiet b'terminu ta' erbghin (40) gurnata kull wieħed.

Rat in-nota tal-eccezzjonijiet tal-konvenut tal-31 ta' Mejju 2002 a fol. 13 fejn gie eccepit:-

1. Illi z-zwieg ikkontrattat bejnu u Louise Formosa nee' Grima fit-13 ta' Mejju 1989 huwa validu ghall-finijiet u effetti kollha tal-ligi,
2. Illi ma kien hemm l-ebda vizzju serju ta' diskrezzjoni ta' gudizzju fuq il-hajja mizzewga bejn il-kontendenti li jannulla z-zwieg kif hemm premess fic-citazzjoni;
3. Illi qatt ma kien hemm l-eskluzjoni pozittiva taz-zwieg bejnu u bejn martu jew ta' xi elementi essenzziali tal-hajja mizzewga jew dritt ghall-att taz-zwieg kif allegat fic-citazzjoni;
4. Illi mis-suespost isegwi illi t-talba attrici ghall-annullament taz-zwieg *de quo* hija nfondata fil-fatt u fid-dritt u l-konvenut għandu jigi liberat mill-osservanza tal-gudizzju bl-ispejjez kontra l-attrici;
5. Salv eccezzjonijiet ulterjuri jekk ikun il-kaz.

Rat id-dikjarazzjoni u l-lista tax-xhieda tal-konvenut a fol. 14 u 15 tal-process.

Rat il-verbali tal-15 t'Ottubru 2002 fejn il-Qorti estendiet it-terminu ghall-prezentata tal-affidavits attrici b'ghaxart ijiem ohra.

Rat in-nota tal-attrici datata 5 ta' Marzu 2003 li permezz tagħha esebiet l-affidavit tagħha, ta' Judith Overend, ta' Carmen Overend u ta' Helen Grima.

Rat in-nota tal-konvenut tal-24 ta' Marzu 2003 li permezz tagħha esebixxa l-affidavit tieghu u ta' Victor Sultana.

Rat il-verbali tas-seduti tas-26 ta' Marzu 2003 u tal-5 ta' Gunju 2003 fejn Dr. Carmelo Grima ghall-konvenut irrimetta ruhu ghall-atti u talab li l-kawza tibqa' għas-sentenza. Il-kawza giet fil-fatt differita għas-sentenza ghall-lum 28 t'Ottubru 2003.

Rat id-dokumenti esebiti.

Rat l-atti kollha l-ohra tal-kawza.

II. KONSIDERAZZJONIJIET.

(i) PROVI PRODOTTI.

Illi l-attrici **Louise Formosa** permezz tal-affidavit tagħha sostniet illi:-

“Jiena kont iltqajt mar-ragel tieghi circa Settembru 1983. Dak iz-zmien jien kelli biss (15) hmistax-il sena, u hu kien l-ewwel guvni li kelli.

Ahna konna niltaqghu darba wahda biss, li kien ikun is-Sibt, u kelli nkun gewwa ghall-habta tad-9:00 p.m. Il-Hhud konna nkunu mal-genituri peress li t-tnejn għandhom villegġjatura hdejn il-bahar. Bqajna sejrin hekk għal madwar sitt (6) snin circa w-nista' nħid li qatt ma kellna relazzjoni sesswali qabel iz-zwieg.

Il-fatt li Vincent kien l-ewwel guvni f'hajti serviet ta' zvantagg għalija. Inzid ukoll li dejjem qghadt attenta li ma japprofittax ruhu minni, u/jew forsi ghax kien “jirrispettanti”. Barra minn dan kont nosserva li lanqas idea ta' karezzi ma kellu, u għadu hekk sal-lum. Jien kont nahseb li forsi l-irgħiel kollha hekk u forsi m'humix sentimental daqs innisa! Ghall-ewwel l-affarijiet kienu sejrin tajjeb. Meta nħid hekk qed nirreferi ghall-ewwel xahar biss. Wara dan il-perjodu, ir-ragel kien gabni f'sitwazzjoni li illum, la qegħda legalment separata minnu nhossni ahjar issa milli meta konna nghixu flimkien. Naturalment, jien mhux hekk xtaqt, pero' z-zmien urieni li jien hadt l-ahjar pass.

Fil-waqt li kemm domna nghixu flimkien, dejjem għamilt l-almu tieghi biex inzomm id-dar nadifa w-insajjar l-affarijiet li jixtieq Vincent, f'affarijiet personali tagħna, l-affarijiet ma kienux sew, u dan bhalma jaf ben tajjeb ir-ragel tieghi. Inzid li ma tantx kien jaġhti kaz, u din l-indifferenza tieghu kienet taffettwani.

Apparti mill-fatt li kelly nuqqas kbir ta' karezzi, u ma kienx jurini li kien iħobbni, Vincent kien veru fqir fl-aspett tal-att taz-zwieg. Naturalment ma tantx kien ifittixni. Jien kemmal darba kont nitkellem ma' nisa ohrajn, u kemmal darba ghaddieli suspect li forsi kelly wahda, anke forsi ta' liema sess, ghax spiccajt fid-dubju!

Vincent kien biered ghall-ahhar mieghi, tant li meta fil-ftit okkazjonijiet, kien hemm intimita', ma kienx ikun qed iħoss gibda. Fil-fatt, l-affarijiet ma kienux qed isiru kif suppost, u kont nurih 'il Vincent, imma kien kollu għalxejn! Din il-haga domt hafna nissaporti, u nista' niddikjara li l-unika haga li zammitni mar-ragel qabel ma d-deċidejt li nissepara kien it-tifel.

Aktar ma ghadda z-zmien mid-data taz-zwieg tieghi, kont nara li r-ragel donnu kelly problema. Naturalment, hu qatt ma ammettiha, imma qalb mugugha thoss u tkun taf. Xi minn daqqiet, gieli kont nħid li forsi nipprova nara kif nagħmel biex b'xi miraklu, jkun hemm tarbija ohra biex nimla hajti ffit iehor, u dan peress li jien ma kontx nahdem! Imma Vincent ma riedx izqed tfal u bdejt nirringazzja 'l Mulej li kelli ghall-anqas lil Wayne! B'din is-sitwazzjoni kelli naccettah b'sagħificċju kbir u bi dwejjaq kbar. Ikoll nammetti li allahares ma kienitx ommi ghax fil-ghodu dik kienet il-harga tieghi u tat-tifel li mmorru għandha! Il-fatt li kont immur għand ommi kien jiddejjaq tant li kien jghidli li ma kellix sabar noqghod id-dar. Il-verita' kienet dak li gie ndikat qabel, u cjoe' li n-nuqqas ta' prezenza tieghu gieghelitni nsib il-“kenn” għand ommi. Dan kont nagħmlu wkoll ghax Vincent ma kienx it-tip li jitkellem!

Darba, u dan qed nghidu wara ghaxar (10) snin zwieg, kont sibt xi wirdien fil-kcina. Il-fatt li dawn idejquni bil-bosta, jiena lanqas ma ridt immur lejn id-dar. Jien bkejtlu lil Vincent biex jaqlaghli l-cupboard ghax kont insib, zgur aktar, imma hu rrifjuta, allavolta rani f'dak l-istat. Wiehed irid izid ukoll li dak iz-zmien kelli ‘mild depression’ ukoll.

Is-sitwazzjoni tant iddeterjorat bejn u r-ragel tieghi li darba kont iltqajt ma' ragel u bdejna nitkelmu. Ikoll nammetti li ftaht qalbi mieghu. Ikoll nzid li kont ili nafu di vista għal xi

(14) erbatax-il sena, imma qatt ma gara xejn bejnieta. Dan ir-ragel meta rani strumblata daqshekk, beda jzieghel bija (u jiena li f'sittax-il sena ma kellix karezzi) u xtaqt li rrugħ jifhimni, bdejt insibhom f'dan ir-ragel fil-kumpanija tieghu! Irrizulta pero', li r-ragel induna b'dana kollu u mar ikellem lill-avukat tieghu qabel qal lili li nduna biex jissepara u rnexxielu. B'hekk isseparajna bonarjament, imma ma tanix nofs I-affarijiet kif suppost ghax beda jghid li t-tort huwa kollu tieghi.

Fic-cirkostanzi jien ma ridtx niftah kawza, stante li kawzi f'Malta jdumu hafna".

Illi gew prezentati wkoll tliet xhieda ohra mill-attrici li lkoll taw ix-xhieda tagħhom permezz tal-procedura tal-affidavit, u dawn huma **Judith Overend, Carmen Overend, u Helen Grima**.

Illi min-naha tieghu I-konvenut **Vincent Formosa** fl-affidavit tieghu sostna illi:-

"Qabel ma zzewwigt ma' Louise Formosa nee' Grima fit-13 ta' Mejju 1989, konna ilna għarajjes għal sitt snin. Konna koppja normali u qatt ma eskludejna I-elementi essenzjali taz-zwieg u fil-fatt fi Frar tal-1991 kellna t-tifel Wayne. Inzid nghid illi kellna relazzjoni sesswali normali u għalhekk ma nistax nifhem dak li ntqal fid-dikjarazzjoni ta' marti Louise illi l-att taz-zwieg kien eskluz.

Illi bhala ragel mizzewweg u b'responsabbilta' lejn il-familja, dejjem kont nagħmel minn kollox biex inzomm lill-familja kuntenta u komda. Inzid nghid illi kemm domna flimkien marti qatt ma hadment barra mid-dar.

Jien qatt ma kont inqajjem lil Louise biex tippreparali I-kolazzjon u qabel ma mmur ghax-xogħol billi kont inquq qabilha u ma kontx irrid inqajjimha u allura kont nagħmlu jien b'rispett lejha u ma kont nghidilha xejn.

Illi qatt ma qaltli illi kienet għamlet ghazla hazina meta zzewġet mieghi. Kellna wkoll hajja socjali normali u konna nohorgu regolarmen mal-hbieb u wkoll gieli sifirma

flimkien. Qatt ma kellna xi problemi kbar fil-hajja mizzewga.

Inzid nghid illi meta gieli kont inkun ma niflahx, xorta kienet tmur għand ommha Ta' Xbiex u thallini wahdi. Inkompli nghid illi l-familja tal-mara għandha garaxx il-Mellieħa, 'boathouse' u gieli kienet titla' m'ommha u tagħmel gurnata hemm. Dawn l-okkazjonijiet kienu skuza tajba sabiex Louise tiltaqa' ma Jesmond Azzopardi, irragel ta' kuginitha Fiona Azzopardi minghajr ebda skrupli.

Illi sa sena u nofs wara li sseparajna bonarjament kienet tigri warajja u cempilli u Itqajna xi darbtejn fuq insistenza tagħha biex nerġghu nirrangaw. Jien kont inkellimha per edukazzjoni pero' kont deciz illi ma mmurx lura magħha".

Illi l-konvenut ipprezenta wkoll ix-xhieda ta' **Victor Sultana** permezz ta' affidavit.

(ii) PRINCIPJI LEGALI.

Illi fic-citazzjoni tagħha, l-attrici talbet li z-zwieg li gie celebrat bejn il-kontendenti għandu jigi dikjarat null ai **termini tal-artikolu 19 (1) (d) u 19 (f) tal-Kap 255 tal-Ligijiet ta' Malta** fejn jingħad hekk:

"19 (1) B'zieda mal-kazijiet fejn zwigieq ikun null skond xi dispozizzjoni ohra ta' dan l-Att, zwigieq ikun null:

(d) jekk il-kunsens ta' xi wahda mill-partijiet ikun vizzjat b'difett serju ta' diskrezzjoni ta' gudizzju fuq il-hajja mizzewga, jew fuq id-drittijiet u d-dmirijiet esenzjali tagħha, jew b'anomalija psikologika serja li tagħmilha mpossibbli għal dik il-parti li taqdi l-obbligazzjonijiet esenzjali taz-zwieg;

(f) jekk il-kunsens ta' xi wahda mill-partijiet ikun inkiseb bl-eskluzjoni pozittiva taz-zwieg innifsu, jew ta' xi wieħed jew aktar mill-elementi esenzjali tal-hajja mizzewga, jew tad-dritt ghall-att taz-zwieg";

Illi dwar l-ewwel difett li l-attrici qed tikkontendi li kellhom il-partijiet meta kkontrattaw iz-zwieg, huwa dak li hemm provdut fl-**artikolu 19 (1) (d)**.

Illi b'difett serju ta' diskrezzjoni ta' gudizzju l-legislatur ma riedx ifisser semplicement kwalsiasi stat ta' mmaturita` li parti jew ohra fiz-zwieg tista' tkun fiha fil-mument li jinghata l-kunsens reciproku (Ara f'dan is-sens "**Nicholas Agius vs Rita Agius gia' Caruana**" – P.A. (VDG) deciza fil-25 ta' Mejju 1995).

Illi li kieku l-legislatur irrikjeda maturita` shiha u perfetta, ftit jew addirittura ebda zwieg ma kien ikun validu. Innuqqas ta' *discretio judicii* hu kuncett guridiku ntrinsikament marbut mal-kapacita` ta' parti jew ohra fiz-zwieg li taghti l-kunsens liberu u xjenti tagħha għar-rabta taz-zwieg. Kif jispjega l-gurista **Colagiovanni**:

"Il matrimonio, in quanto patto ossia "foedus" ... . . . richiede una capacita` intellettuale e volitiva al di sopra di ogni altro contratto che e` per lo meno rescindibile, in casi determinati dalla legge, richiede quindi una integrita` di mente e di liberta`, dato che . . . . si tratta di assumersi una "servitus" per tutta la vita" (**Forum**, 1990, Vol. 1 part I, p. 72).

Illi pero`, kif gia' nghad, b'immaturita` jew difett serju ta' diskrezzjoni ta' gudizzju d-dottrina u l-gurisprudenza "*non si riferiscono ad una piena e terminale maturita` , non esigono nei nubenti una conoscenza perfetta ed esaustiva di cio` che comporta il matrimonio, non richiedono una preveggenza chiara ed assoluta di cio` che puo` compartire la vita coniugale, ne` un perfetto equilibrio volitivo-affettivo, ne` infine una coscienza perfetta delle motivazioni della scelta matrimoniale. Ecco perche` riesce piu` appropriato l' uso del termine discrezione di giudizio, che fa riferimento ad un certo discernimento ma non implica il raggiungimento di una maturita` piena*" (**Pompedda, M.F., Il Consenso Matrimoniale in Grochlewski – Pompedda – Zaggia, Il Matrimonio nel Nuovo Codice di Diritto Canonico** (Padova, 1984), p. 46).

Illi propriu ghalhekk ukoll il-legislatur jirrikjedi li d-difett ta' diskrezzjoni jrid ikun wiehed serju u l-anomalija psikologika tkun wahda serja.

Illi kif jispjega **Bersini**, id-diskrezzjoni ta' gudizzju tikkonsisti f'zewg elementi distinti izda konkorrenti u interdipendenti:-

*“La piena avvertenza e il deliberato consenso ... . . . La piena avvertenza si riferisce alla sfera intellettuale, il deliberato consenso a quella volitiva. In altri termini, la discrezione di giudizio comprende la maturità di giudizio e la maturità affettiva . . . . La maturità di giudizio comporta una conoscenza critica proporzionata all’ atto da compiere, agli obblighi essenziali da assumersi e ai doveri coniugali che ne derivano proiettati nel futuro. La maturità affettiva comporta generalmente quella adeguata evoluzione degli istinti, degli affetti, dei sentimenti, della emotività che se sono turbati o inadeguati intaccano direttamente la volontà e possono privare della libera scelta interiore. Abbiamo così una mancanza di consenso libero (immaturità affettiva) e ponderato (immaturità di giudizio)” (**Bersini, F., Il Diritto Canonico Matrimoniale** (Torino, 1994), p. 97).*

Illi l-istess awtur, imbagħad ikompli jispjega dwar kemm irid ikun serju d-difett ta' diskrezzjoni biex wiehed ikun jista' jghid li hemm id-difett fil-kunsens u l-konsegwenti nullita` taz-zwieg:-

“Se ci si chiede quale grado di discrezione di giudizio possa ritenersi proporzionato al matrimonio, rispondiamo anzitutto che, sia per la conoscenza intellettuale come per la deliberazione volitiva, dovrà essere maggiore di quello richiesto per peccare mortalmente e per stipulare gli altri contratti. Il motivo sta nel fatto che il consenso matrimoniale riguarda obbligazioni che si proiettano nel futuro ed è ordinato all’ assunzione di uno stato di vita che incide su tutta l’ esistenza con un contratto perpetuo e irrevocabile che comporta una serie di gravi obblighi ad esso inerenti. Per dare un valido consenso, non è

sufficiente il grado di ragione col quale speculativamente uno sappia che cosa e` il matrimonio; e` necessaria la maturita` di giudizio capace di ponderare in concreto i doveri e i diritti che uno deve assumersi per tutta la vita. In altri termini, e` necessaria la discrezione non tanto per l' atto in se, al momento di emettere il consenso, quanto per gli impegni che da quell' atto derivano. Una discrezione che impegni per il futuro. Ovviamente si richiede una ponderazione degli impegni sostanziali del matrimonio e non di tutto il suo valore etico, religioso, sociale, giuridico ed economico, altrimenti ben pochi sarebbero in grado di emettere un valido consenso. Ogni volta che i contraenti abbiano raggiunto l' eta prescritta dal legislatore per poter contrarre matrimonio, si presume che essi siano in possesso della debita discrezione di giudizio; tale presunzione, tuttavia, ammette prove in contrario. Pertanto, qualora si possa dimostrare, per qualsiasi motivo, la capacita` intellettuale e volitiva sopra descritta sia gravemente alterata o addirittura mancante, si dovrà ritenere che il vincolo matrimoniale sia nullo per difetto di discrezione di giudizio". (ibid. pp. 97-98).

Illi hawnekk il-Qorti, pero`, tixtieq tippreciza li għażla libera, kunsens hieles, għar-rabta taz-zwieg mhux sinonimu mal-kuncett ta' għażla facili:-

"... ... se il sogetto non e` in grado di superare [i] condizionamenti interiori, allora si dirà che la scelta di lui non e` stata libera; lo sarà invece qualora pur pressato da tali impulsi provenienti dal proprio psichismo, da un' affettività non sufficientemente matura o anomala, e quindi anche di fronte a conflitti interiori, sarà stato capace di superarli, di dominarli razionalmente, di scegliere con autonomia ... ... In ogni caso, i nubenti debbono aver coscienza di assumere vere obbligazioni (e reciprocamente di concedere veri diritti) di creare cioè col matrimonio un patto che vincola a un comportamento idoneo e adeguato alla specifica società coniugale, sia nei riguardi dell' altra parte sia nei riguardi della prole" (**Pompedda, M.F., Incapacità di Natura Psichica in Matrimonio Canonico: Fra Tradizione e Rinnovamento** (Bologna, 1991), pp. 231, 233).

Illi biex tikkonkludi fuq din it-tema, il-Qorti tagħmel referenza għas-segwenti espozizzjoni ta' **Viladrich**:-

“Thus, there is grave lack [of discretion of judgment] when it is proven that a contracting party lacks intellectual and volitional maturity necessary to discern, in view of binding oneself in an irrevocable manner, the essential rights and duties of marriage, which are the object of mutual surrender and acceptance. The discretion of judgment refers to that degree of maturity of comprehension and of will of the contracting parties which enables them to give and receive each other, through a juridical bond, in a unique community of life and love. This community is indissolubly faithful, ordered to the good of the spouses as well as to the procreation and education of the offspring” (**Viladrich, P.J., Matrimonial Consent in Code of Canon Law Annotated** (Montreal, 1993), p. 686).

Illi kwantu għad-difett fil-kunsens dovut ghall-anomalija psikologika serja li tagħmilha mpossibbli għal dik il-parti li taqdi l-obbligazzjonijiet essenzjali taz-zwieg, il-ligi tagħna, bħad-dritt kanoniku (**Can. 1095[3]**) tirrekjedi mhux semplici diffikulta` izda mpossibbila` li wieħed jaqdi ossia jassumi l-obbligazzjonijiet essenzjali taz-zwieg. Inkapacita` jew impossibbila` vera f' dan il-kuntest hi ipotizzabbli biss fil-prezenza ta' anomalija psikologika serja li, independentement minn kif wieħed jagħzel li jiddefiniha jew jiklassifikaha fil-kamp tal-psikjatrija jew tal-psikologija, tintakka sostanzjalment il-kapacita` “*di intendere e/o di volere*”. “*L’incapacità di assumere gli oneri essenziali della vita coniugale*”, jghid il-**Bersini**, “*rende la persona inabile al matrimonio, anche nell’ipotesi ... ... che al momento di contrarre le nozze abbia avuto la discrezione di giudizio sufficiente per un valido consenso*”. (op. Cit., p. 99).

Illi kwantu ghall-obbligazzjonijiet essenzjali taz-zwieg, din il-Qorti tifhem li, fin-nuqqas ta' definizzjoni jew indikazzjoni fil-**Kap. 255**, dawn l-obbligazzjonijiet essenzjali huma dawk li fis-socjeta` Maltija dejjem u nvarjabbilment gew ritenuti bhala l-obbligazzjonijiet essenzjali taz-zwieg.

Dawn huma “*the obligation concerning the conjugal act or carnal union, as bodily union and basis of procreation; the obligation of the community of life and love as an expression of the union between man and woman, mutual well-being, which is inseparable from the provision of an environment conducive to the reception and education of children; and the obligation to receive and bring up children within the context of a conjugal community. It is important to remember that these essential obligations must be mutual, permanent, continuous, exclusive and irrevocable so that there would be incapacity if one of the contracting parties should be, due to a psychological cause, incapable of assuming these obligations with these essential characteristics*”.

(**Viladrich, P.J.**, op. Cit., p. 687).

Illi rigward I-artikolu 19 (1) (f) tal-Kap 255 tal-Ligijiet ta' **Malta**, dan I-artikolu jikkonsidra kemm is-simulazzjoni totali (“*colorem habens, substantiam vero nullam*”) kif ukoll dak parzjali (*colorem habens, substantiam vero alteram*) tal-kunsens.

Illi rigward it-tifsira tal-frasi “*eskluzjoni pozittiva taz-zwieg innifu*”, jew kif maghruf ukoll bhala simulazzjoni totali, I-Qorti fil-kawza “**Bonnici vs Bonnici**” (P.A. 30 ta' Lulju 1982) qalet illi biex ikun hemm simulazzjoni totali jrid jigi ippruvat il-‘finis operis’ taz-zwieg gie effettivamente eskluz mill-vera rieda ta' parti jew ohra, ghalkemm formalment tkun sehhet ic-celebrazzjoni taz-zwieg.

Illi fis-sentenza “**Cali vs Dr. Albert S. Grech nomine**”. (P.A. 22 ta' Gunju 1988) il-Qorti qalet illi jekk tmur ghaceremonja tat-tieg u internament tissostitwixxi I-ideat tiegħek fuq x'inhu zwieg jew inkella xort'ohra teskludi I-veru kuncett taz-zwieg, hi forma ta' simulazzjoni totali. Fid-deċizjoni “**Galea vs Walshi**” (P.A. 30 ta' Marzu 1995) il-Qorti spjegat simulazzjoni bhala “*meta l-atti, gesti jew kliem esterni ma jikkorrispondux ghall-kunsens intern li jkun ingħata*”. Illi fis-sentenza “**Muscat vs Borg Grech**” (P.A. 14 ta' Awissu 1995) il-Qorti spjegat il-kuncett ta' simulazzjoni b'dawn il-kliem:-

“Ghalhekk min esternament ikun wera li qed jghati I-kunsens matrimonjali izda jkun internament u b'att pozittiv tal-volonta' tieghu qed jichad il-kunsens ghal dak iz-zwieg ikun qed jissimula I-kunsens tieghu”.

Illi kif gie insenjat fid-decizjoni fl-ismijiet **“Francesco Teuma vs Liugi Camilleri et”**, (K. 1 ta' Ottubru 1884 - Vol. X p.912):-

“a poter dedursi la invalidita dell'atto e' necessario che risulti chiaro, che cio' che si contrattava non era la yenta, ma una simulazione, cioe' fictio seu ostensio falsi pro vero”.

Illi kif inghad fis-sentenza **“Anthony Gallo vs Dr. Anthony Cutajar nomine”** (P.A. (RCP) 28 ta' Mejju 2002) *“meta wiehed jitkellem dwar I-eskluzjoni taz-zwieg jew wiehed mill-elementi essenziali tieghu, wiehed irid jifli jekk il-kontendenti jew wiehed minnhom, alavolta hu kapaci jaghti I-kunsens validu taz-zwieg, pero' bl-att tieghu qabel u fil-hajja mizzewga, jew bl-ommissjoni tieghu, eskluda a priori certu obbligi essenziali tal-hajja mizzewga, cjo'e, issimula I-kunsens tieghu totalment fejn eskluda a priori z-zwieg, jew inkella fejn filwaqt il-kunsens hu jew hi eskludew xi wahda jew aktar mill-elementi essenziali tal-hajja mizzewga, u cjo'e saret simulazzjoni parzjali”.*

Illi fil-fatt din il-Qorti taqbel mal-istess definizzjoni u fil-fatt wiehed jinnota li taht **I-artikolu 19 (1) (f)** trid issir distinzjoni cara bejn zwieg li jfalli minhabba cirkostanzi li jirrizultaw waqt iz-zwieg, u zwieg li jfalli ghax wiehed mill-partijiet minn qabel ma ta I-kunsens tieghu kien gja' mentalment dispost li ma jottemporax ruhu ma' xi wahda jew aktar millobbliji matrimonjali. Fl-ewwel ipotesi hemm ir-ragunijiet li jagħtu lok għas-separazzjoni u fit-tieni ipotesi hemm I-estremi tal-annullament taz-zwieg.

Illi għal dak li jolqot I-kuncett ta' *“I-eskluzjoni pozittiva ta' xi wiehed jew aktar mill-elementi essenziali tal-hajja mizzewga”*, u cjo'e simulazzjoni parzjali, il-Prim' Awla tal-Qorti Civili fil-kawza **“Abdel Wahed vs Dr. Yana Micallef**

Stafraze et” (P.A.(NA) 14 ta’ Lulju 1994) elenkat l-element essenziali taz-zwieg bhala li jikkonsistu fil-“*kommunjoni tal-hajja konjugali, l-indissolubilita’ tar-rabta taz-zwieg, id-dritt ghall-fedelta’ u d-dritt ghall-prokreazzjoni ta’ l-ulied*”. L-istess elementi gew ikkonfermati wkoll fil-kawza “**Aquilina vs Aquilina**” (P.A. (NA) 30 ta’ Jannar 1991) u fis-sentenza “**Grech vs Grech**” (P.A. (NA) 9 ta’ Ottubru 1990). Dawn huma wkoll l-elementi fil-ligi kanonika.

Illi l-komunjoni tal-hajja konjugali u l-”*Consortium Vitae*” tikkomprendi zewg elementi u cjoe’ l-imhabba konjugali u r-responsabbilta` tal-familja. Kif qalet il-Prim’Awla tal-Qorti Civili fid-decizjoni “**Magri vs Magri**” (14 ta’ Lulju 1994):-

“*Jekk din il-”Consortium Vitae” hija nieqsa, l-oggett innifsu tal-kunsens taz-zwieg huwa wkoll nieqes. Din il-”Consortium Vitae” tikkomprendi zewg elementi li huma l-imhabba konjugali u r-responsabbilta’ tal-familja*”.

Illi fil-fatt l-element ta’ l-indossabilita` taz-zwieg jehtieg li l-kunsens ikun ibbazat fuq rabta dejjiema bejn ragel u mara wahda, mibnija fuq il-fedelta` u formazzjoni tal-familja. Il-ligi Maltija tippresupponi ‘*iuris tantum*’ dan l-element ta’ ndossabilita` fiz-zwieg.

Illi fil-fatt, **J. Edwards Hudson** (*op.cit* p164-165), jispjega car li “*indissolubility can be excluded from consent in two different ways: either because the spouse, knowing the true nature of marriage, nevertheless contract with the understanding that he will have the option of dissolving the bond and recovering his former free status, or because the spouse formulates his own doctrine on marriage, from which the idea of indissolubility is absent and to which he adheres totally with both intelligence and will power*”.

Illi wkoll, **D.J. Burns**, fil-kumentarju tieghu (**D.J. Burns, Matrimonial Indissolubility: Contrary Conditions. A Historical Synopsis and Commentary.** pg.151) jghid li “*it is not necessary that this intention* (i.e. li teskludi l-indossolubilita’) was formulated as an express

agreement, it can be inferred either from an explicit declaration of one or both parties, or consequent on certain words or actions implying that effect, or as a result of the narration of the circumstances of the contract".

(ii) APPREZZAMENT TAL-PROVI.

Illi l-attrici fl-affidavit tagħha ssostni li hija Itaqghet mal-konvenut meta kellha hmistax-il sena (15) u li zzewget lill-istess konvenut wara xi sitt snin ta' gherusija u fiz-zwieg tagħha tilmenta li l-konvenut kien maqtugh minnha u kellu nuqqas ta' karezzi, u anke li kien izomm lura mill-atti ta' konjugi, haga li hija kontradetta mill-konvenut, li qed jopponi għal din it-talba ta' annullament taz-zwieg.

Illi in verita' din il-Qorti thoss li t-talbiet attrici ma jistghux jigu milqugħa *stante* li mill-provi mijuba quddiem din il-Qorti ma giex ippruvat li xi wahda mill-partijiet kellhom difett serju ta' diskrezzjoni fuq il-hajja mizzewga tali li jrendu l-istess zwieg null u bla effett; il-fatt li l-kontendenti llum huma sseparati u wkoll li jidher li l-attrici qed tilmentat minhabba li skond hija l-konvenut ma kienx jagħti kazha emozzjonalment, allegazzjoni li hija prontament kontradetta mill-konvenut, ma jwasslux sabiex tigi ddikjarata n-nullita' taz-zwieg f'dan il-kaz,

Illi wkoll jingħad li sabiex ikun hemm nullita' taz-zwieg ir-raguni trid tkun tezisti qabel u hafna drabi waqt l-ghoti tal-kunsens taz-zwieg u f'dan il-kaz certament ma ngabu l-ebda provi dwar l-istess; għal dak li sar wara u hafna drabi waqt iz-zwieg huwa relevanti jekk dan jitfa' dawl fuq il-kunsens li jkun ingħata mill-parti sabiex jigi celebrat l-istess zwieg, li jkun indikattiv tat-tip ta' kunsens li jkun ingħata, izda f'dan il-kaz, skond din il-Qorti ma hemmx provi li juri li l-kunsens tal-partijiet kien b'xi mod vizzjat.

Illi l-istess jista' jingħad għal dak stipulat **fl-artikolu 19 (1) (f) tal-Kap 255 stante** li ma jidhirx li l-partijiet jew wieħed jew wahda minnhom eskludew xi elementi essenziali taz-zwieg, u allura t-talba attrici lanqas fuq dan il-bazi ma tista' tigi milqugħha. Jidher li mill-provi prodotti li l-attrici għamlet din il-kawza wara li kellha relazzjoni ma' persuna

Kopja Informali ta' Sentenza

ohra tant li l-partijiet illum sfortunatament jinsabu separati, pero' certament din ma twassalx sabiex jinghata l-annullament taz-zwieg, u fil-fatt abbazi tal-provi prodotti mill-attrici ma jidhix li hemm kaz li din ic-citazzjoni tigi milqugha.

III. KONKLUZJONI.

Illi ghalhekk ghal dawn il-motivi, din il-Qorti, **taqta'** u **tiddeciedi**, billi filwaqt li tilqa' l-eccezzjonijiet tal-konvenut, **tichad it-talba attrici stante** li hija nfonduta fil-fatt u fid-dritt.

Bl-ispejjez kollha kontra l-attrici.

Moqrija.

< Sentenza Finali >

-----TMIEM-----